

Vastaanottajat:

Itä-Suomen yliopisto/

Yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiedekunnan dekaani Harri Siiskonen

Yhteiskuntatieteiden laitoksen johtaja, professori Juha Hämäläinen

**KANNANOTTO SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SÄILYTTÄMISESTÄ
ITSENÄISENÄ AKATEEMISENA TIETEENALANA ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTOSSA**

Viite: Yhteiskuntatieteellisen alan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellinen kehittäminen ja profilointi. Strategia- ja vaikuttavuushankkeen (2014–2015) loppuraportti 5.3.2015.

Suomen yliopistot UNIFI ry antoi 17.9.2014 toimeksiannon yhteiskuntatieteellisen alan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellisen kehittämisen ja profiloinnin hankkeen johtoryhmälle (myöhemmin yhteiskuntatieteiden RAKE-hanke). Yhteiskuntatieteellisen RAKE-hankkeen johtoryhmä antoi vastauksensa loppuraportin muodossa 5.3.2015. Loppuraportti julkistettiin 25.3.2015. Loppuraportissa (Yhteiskuntatieteellisen alan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellinen kehittäminen ja profilointi. Strategia- ja vaikuttavuushanke [2014–2015]. 2015, 13–14) esitetään osana Itä-Suomen yliopistoa koskevia ehdotuksia sosiaalipedagogiikan integroimista sosiaalityön oppiaineeseen.

Me allekirjoittaneet sosiaalipedagogiikan pää- ja sivuaineopiskelijat sekä työelämässä toimivat vastustamme sosiaalipedagogiikan siirtoa osaksi sosiaalityön oppiainetta ja haluamme tuoda esiin seuraavan kannanoton sosiaalipedagogiikan säilyttämisestä itsenäisenä akateemisena tieteenalana Itä-Suomen yliopistossa.

Mielestämme sosiaalipedagogiikan typistäminen vain osaksi sosiaalityön oppiainetta on väärä ratkaisu. Sosiaalipedagogiikan alasajo itsenäisenä, kehittyvänä tieteenalana on lyhytnäköistä. Sosiaalipedagogisen työn näkökulma ulottuu syvälle yhteiskunnan ytimeen ja pyrkii vaikuttamaan ihmisen yhteiskunnalliseen kehittymiseen ja toimintaan aktivoitumiseen. Sosiaalipedagogiikka ei tyydy olemaan paikkausmekanismi yhteiskunnan

rakenteiden aiheuttamille ongelmille, vaan se sisältää sosiaalityötä laajemman orientaation.

Sosiaalipedagogiikan professori Juha Hämäläisen (2014a, 7) mukaan:

“Oppiaineena sosiaalipedagogiikka käsittelee inhimillisen kasvun prosesseja, joiden kautta ihmisistä kasvaa yhteiskunnallisia subjekteja, osallistuvia toimijoita sekä aktiivisia kansalaisia. Huomion kohteena ovat myös ne ongelmat, joita ihmisillä on kyseisissä kasvuprosesseissa, sekä moninainen pedagoginen toiminta, jolla edistetään integroitumista elämänlaadun, osallisuuden ja osallistumisen kannalta keskeisiin yhteiskunnan toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin.”

Sosiaalipedagogiikka tutkii **sekä** ihmisten kasvua yhteisöissä ja yhteiskunnassa **että** kehittää pedagogisia keinoja osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Kun tavoitellaan ihmisten kasvua yhteisöissä ja yhteiskunnassa, sosiaalipedagogiikka ymmärretään kansalaiskasvatuksena ja sivistysteoreettisesta kehyksestä juontuvana. Kun tavoitellaan osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamista, sosiaalipedagogiikka hahmottuu huono-osaisuuskysymyksiä painottavana ja hyvinvointiteoreettisesta kehyksestä. Tällöin ihmisten kasvatuksellinen auttaminen tähtää sosiaalisten ongelmien ja huono-osaisuuden ehkäisemiseen, lievittämiseen ja korjaamiseen. Tällöin ollaan sosiaalityön maailmassa. (vrt. Nivala & Ryyänen 2015.)

Haluamme painottaa, että sosiaalipedagogiikalla on nämä kaksi tehtävää. Sosiaalipedagogiikan orientaatio on siis syvällisempi ja monisyisempi kuin sosiaalityön. Sosiaalipedagogiikan sulauttamisessa sosiaalityöhön menetetään voimakkaassa muutostilassa olevan yhteiskunnan kipeästi tarvitsemia ja peräänkuuluttamia ulottuvuuksia. Heidi Meriläinen (2011, 145) mukaan (alleiviivaukset tämän kannanoton kirjoittajien):

“Globaalin ajan, tilan, politiikan ja tuotannon todellisuudet tuovat mukanaan uusia kysymyksiä ja vastauksia sekä myös uusia toimintatapoja. Kelvottomista käsitteistä luopuminen sopivampien sanojen tieltä kysyy rohkeaa tieteellistä ajattelua, jotta pystyttäisiin luomaan ilmaisia nykyisyyden heterogeenisille elämäntilanteille, moneuden työlle, ja tuomaan esille vaihtoehtoiset tavat rakentaa yhteistä.”

Yhteiskuntamme tarvitsee sosiaalipedagogiikkaa sekä yhteiskunnan jäsenyyteen kasvamisen teoriana ja käytäntönä, että huono-osaisuuden ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisyn ja lievittämisen teoriana ja käytäntönä (vrt. Hämäläinen 2014b).

Yhteiskunnallinen muutosvauhti on nopeaa, ja muutokset ulottuvat myös sosiaalityöhön ja sosiaalialan kenttään. Näihin muutoksiin tulee valmistautua mm. kehittämällä uutta teoreettista tutkimusta, joka ulottuu ilmiöiden ja

rakenteiden juurille. Näemme, että sosiaalipedagogiikka pystyy tuomaan vastauksia näihin kysymyksiin edellyttäen, että se säilyttää itsenäisyytensä ja siten kehittymismahdollisuutensa. Sosiaalipedagogiikan oppiaineeseen sisältyy olennaisesti ajattelun ja asenteen muutoksen omaksuminen ja sen käytäntöön saattaminen, mikä edellyttää pitkäjänteisyyttä ja sitoutumista. Tämä sosiaalipedagogiikan ydin on vaarassa jäädä toteutumatta esimerkiksi opiskeltaessa sosiaalipedagogiikkaa sivuaineena. Vertaisryhmissä olemme havainneet, että sosiaalityötä opiskellaan hyvinkin työmarkkinaorientoituneesti: olennaista on vain saada tutkinto suoritettua ja muodollinen pätevyys työhön, jossa syvällisemmälle pohdinnalle ja kehittämisorientaatiolle ei käytännössä jää aikaa. Sosiaalipedagogiikalle on yhteiskunnallinen tarve itsenäisenä kokonaisuutena, ei hukutettuna ja hukattuna sosiaalityön sivujuonteeksi.

Oppihistoriallisesti sosiaalipedagogiikka on kehittynyt ja toteutunut eri maissa eri tavoin. Sosiaalipedagogiikan juuret ovat 1800-luvulla, mistä käynnistyi myös oppialan akateemistuminen. Suomessa sosiaalipedagogiikka on saanut mahdollisuuden kehittyä itsenäiseksi akateemiseksi oppiaineeksi ja tieteenalaksi 1990-luvulta alkaen.

Sosiaalipedagogiikka tieteenalana mahdollistaa kaksinaisuuden: kansalaiskasvatuksen ja sosiaalisten ongelmien sekä huono-osaisuuden ehkäisemisen ja lievittämisen. Juuri näiden kahden ulottuvuuden tasapuolisessa huomioonottamisessa ja yhdistämisessä on sosiaalipedagogiikan ainutlaatuisuus.

Sosiaalipedagogiikka on itsenäinen tieteenala, jolla on sille tunnusomainen tutkimuskohde, toiminta-ajatus, peruskäsitteistö ja teoriaperinne, käsite- ja oppihistoria sekä institutionaaliset rakenteet ja tunnustettu asema tiedeyhteisössä. Sosiaalipedagogiikka on yhteiskunta- ja kasvatustieteiden välimaastoon sijoittuva käytännöllinen sosiaalityiede. (vrt. Hämäläinen 2014b.)

Itä-Suomen yliopiston internetsivuilla (2015) sosiaalipedagogiikkaa ja sosiaalityötä kuvataan seuraavasti (lihavoinnit tämän kannanoton kirjoittajien):

*“**Sosiaalipedagogiikan** tutkimus kohdistuu hyvinvoinnin ja kansalaisuuden, yhteiskunnallisen osallisuuden ja osallistumisen sekä sosiaalisen integraation ja emansipaation kasvatuksellisiin ehtoihin ja edistämiseen. Kohteina ovat lisäksi sosiaalipedagogiikan teoria ja oppihistoria, yhteisöllinen pedagogiikka ja pedagogiset näkökohdat sosiaalityön teoriassa ja työkäytännöissä. Tutkimus kattaa ihmisen elämänkaaren ja erilaiset kasvatuksen kontekstit.”*

*“**Sosiaalityön** tutkimus kohdistuu sekä yleisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin että erityisiin sosiaalityölle ominaisiin kysymyksiin. Sosiaalityössä kohdeilmiöiden ja yhteiskunnallisten ehtojen tutkimus edellyttää monipuolista*

yhteiskuntatieteellistä teorioiden ja menetelmien soveltamista. Tutkimuksen aihealueina korostuvat esimerkiksi lapsi-, nuoriso- ja perhesosiaalityön tutkimus, kuntouttavan ja terveysosiaalityön tutkimus sekä sosiaalityön menetelmien, etiikan ja teorian tutkimus.”

Sosiaalipedagogiikkaa voi Suomessa opiskella pääaineena ainoastaan Itä-Suomen yliopiston sosiaalipedagogiikan maisteriohjelmassa Kuopion kampuksella. Tampereen yliopistolla sosiaalipedagogiikkaa oli mahdollista opiskella 31.7.2012 asti, jolloin 60 opintopisteen laajuinen sosiaalipedagogiikan opintokokonaisuus lakkautettiin. Sosiaalipedagogiikan säilyttäminen itsenäisenä akateemisenä oppialana Itä-Suomen yliopistossa on erityisen tärkeää myös tästä syystä. Jo yliopistolaisissa määritellään yliopistojen tehtävä seuraavasti:

“Yliopistojen tehtävä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. “
(Yliopistolaki 558/2009.)

Tässä ajassa ja etenkin tulevaisuuteen katsottaessa sosiaalipedagoginen laaja-alainen näkemys ja akateemisen tieteenalan itsenäinen teorianmuodostus on tärkeämpää ja siten kaukonäköisempää kuin koskaan.

Vetoamme sen puolesta, että sosiaalipedagogiikka säilyy itsenäisenä akateemisenä tieteenalana Itä-Suomen yliopistossa.

Kuopiossa 29.4.2015

Itä-Suomen yliopiston sosiaalipedagogiikan opiskelijat ja oppiaineesta valmistuneet:

Erja Anttonen, sosiaalipedagogiikan maisterivaiheen opiskelija, Kuopio

Tiia Hartikainen, YTM, Kuopio

Satu Maarit Huuskonen, sosiaalipedagogiikan maisterivaiheen opiskelija, Kuopio

Riikka Jurvainen, sosiaalipedagogiikan maisterivaiheen opiskelija, Jyväskylä

Tiedoksi:

Itä-Suomen yliopiston ylioppilaskunta (ISYY)

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry

Lähteet:

Hämäläinen, Juha 2014a. Sivistysyliopiston puolesta. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2014, 5–7.

Hämäläinen, Juha 2014b. Sosiaalipedagogiikan perusteet -luentosarja, slk 2014. Itä-Suomen yliopisto, Kuopion kampus.

Itä-Suomen yliopiston internetsivut 2015. Sosiaalipedagogiikka-oppiaineen esittely. Luettu 28.4.2015. Saatavilla: <http://www2.uef.fi/fi/yhteiskuntatieteet/sosiaalipedagogiikka>

Itä-Suomen yliopiston internetsivut 2015. Sosiaalityö-oppiaineen esittely. Luettu 28.4.2015. Saatavilla: <http://www2.uef.fi/fi/yhteiskuntatieteet/sosiaalityo>

Meriläinen, Heidi 2011. Palkkatyöyhteiskunnan vaihtoehdot. Teoksessa Jokinen, E., Könönen, J., Venäläinen, J. & Vähämäki, J. (toim.): "Yrittäkää edes!" Prekarisaatio Pohjois-Karjalassa. Helsinki: Tutkijaliitto, 143–162.

Nivala, Elina & Ryytänen, Sanna 2015. Esitys Sosiaalipedagogiikan päivillä 10.4.2015, Tampere.

Yhteiskuntatieteellisen alan koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellinen kehittäminen ja profilointi. Strategia- ja vaikuttavuushanke (2014–2015). Loppuraportti 5.3.2015. Luettu 10.3.2015 sekä 8.4.2015. Saatavilla: <http://www.unifi.fi/wp-content/uploads/2014/10/RAKE-yhteiskuntatieteet-loppuraportti.pdf>

Yliopistolaki 558/2009. Viitattu: 10.4.2015. Saatavilla: <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=yliopistolaki>